

להזרזת נתן

גליון כ"ו (שנה ג') ♦ פרשת שמיני - החודש ♦ חודש אדר ב' שנת תשפ"ד

משנפנס אדר פרפון בשמחה

תורת נתן

פנינים מספר
"להורות נתן" על התורה

עיקר עבודת המשכן
הוא להביא השראת
השכינה לישראל וזה
אפשר רק ע"י ענוה

וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֱהֱל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיִּכְרְבוּ אֶת הָעַם וְגו' (פ, נג). פירש"י כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה השכינה לישראל היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל, אמר לו למושה משה אחי כך עשית לי שנכסתי ונתביישתי, מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל.

וַיִּצְאוּ ויברכו את העם פירש"י שכל ז' ימי המולאים שהעמידו משה למשכן וכו' לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים וכו' אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וגו' אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם עיי"ש.

הרי שאהרן תלה הגדולה במשה, ומשה תלה הגדולה באהרן. והענין כי עיקר עבודת המשכן הוא להביא השראת השכינה לישראל, וזה אפשר רק ע"י ענוה כדכתיב אני אשכון את דכא (עין סוטה ה), ואם ח"ו יתגאו אהרן או משה שהם גרמו לשכינה להשרות בישראל א"כ זה עצמו גורם סילוק השכינה ח"ו, וע"כ נתן הקב"ה בלבם לחשוב שאינם ראויים לכך, וע"כ היה בכחם להביא השראת השכינה. ועיין להורות נתן עה"ת פ' פקודי בבחינה זו, בשם החת"ס.

הטעם שקיבל שכר שנתייחד עמו הדיבור

וידום אהרן (י, ג). פירש"י קבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל שנתייחד עמו הדיבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתיי יין.

יל"ד למה קיבל דוקא שכר זה ומה מדה כנגד מדה איכא בזה. ונראה דהנה אין הקב"ה משרה שכינתו אלא במקום שמחה, וע"כ כיון שנדום ולא הראה עצרו השרה עליו שכינתו ונתייחד עמו הדיבור ברם עדיין צ"ב למה

שיח מזהר"ן

פנינים מספר
"שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי יוסף שאול הלוי נאטנאהן ז"ע -
אב"ד לעמבערג - כ"ז אדר

כבר הזכרנו מקודם (ראה בערכו של הגה"ק החידושי הר"ם ז"ע כ"ג אדר; וראה עוד במדור יפה נדרשת גליון זה) מקצת מפרשת ימי חיוו שפעל רבות לטובת הכלל בהרבצת תורה ובהוראה למעשה לאלפי רבבות מבני ישראל, ומספריו ניכר הדר גאון עזוז בבקיאיותו בכל חדרי תורה, לא יאומן כי יוספר, וכל התורה היתה פרושה לפניו בבחינת מים שאין להם סוף, והיה הפוסק המובהק בדורו. אפילו הגה"ק מהר"ם שיק ז"ל ע שהיה מגדולי תלמידי זקני החתם סופר ז"ל, שלח אליו שאלות חמורות שלא רצה להשיב עליהם בעצמו, ושלחם ללעמבערג לשמוע חוות דעתו הקדושה בענין. וכבר בצעירותו כל גדולי הדור ששו ושמוחו לקראתו, וכל גדולי ישראל שהיו בימים ההם כתבו הסכמות נלהבות על ספריהם של הני תרי גיסי מעלייתא, רבינו וגיסו הגרמ"ז אטינגא.

ונאמר כאן דברי תורה משה הטהור - בפסוק (תהלים קיד, א) הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור ההרים קדו כאלים גבעות כבני צאן, מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תרקדו כאלים גבעות כבני צאן, מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלקי יעקב וגו'. וצריך ביאור אמאי כפל לומר בדרך שאלה מה לך הים כי תנוס וגו' ותשובה. ופירש פה קודש, דהנה בנוהג שבעולם איתם הגבור על החלש, אבל הגבור אינו בורח במנוסה אף הגבור אף שהרודף גבור טפי. וזה ששואל מה לך הים הגדול כי תנוס במנוסה מהרה, ואילו הירדן שהוא נהר קטן רק יסוב לאחור, וכן ההרים הגדולים קדו כאלים ואילו הגבעות הקטנות רק כבני צאן, והלא היה צריך להיות להיפוך שהים הגדול רק יסוב לאחור והירדן הקטן ינוס. אך התייזן הוא, כי מלפני אדון חולי ארץ - דגבי בשר בדם, גבור אינו בורח מגבור, אבל לגבי הקב"ה ככל שהוא גדול יותר כך הוא משיג יותר את גדלות הבורא, ויש עליו יראה מפחד ה' והדר גאווה, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ב מסיח"ת ה"ב) דאין יגיע לאהבה וליראה ע"י שיתבונן במעשי ה' ונפלאותיו מיד הוא נרתע לאחוריו וירא ויפחד עיי"ש. וזהו שאמרנו דהיות כי מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלקי יעקב, לכן הים שהוא בעל השגה גדולה ברח יותר מהירדן הקטן, עכ"ד הנפלאים.

ובכחינה זו יש לפרש אמרם ז"ל (חולין ז) רבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיין שבויין פגע ביה בגינאי נהרא אמר ליה גינאי חלוק לי מימין ואעבור בך, אמר ליה אתה הולך לעשות רצון קונן ואני הולך לעשות רצון קוני וכו' חלק ליה וכו', כמה נפיש גברא ממושה ושתיין רבוון דאילו התם חד זימנא והכא תלתא זימנין וכו'. ומבואר שהגמרא ביקשה לומר שרבי פנחס בן יאיר היה במדרגה גדולה יותר ממושה רבינו. אמנם לדרכינו יתכן לומר יותר, דמעלתו של רפב"י גדלה ממעלתו של משה רבינו, כי גבי משה עמד לנגדו הים סוף שהוא ים גדול, וכיון שהיה גדול היה מתירא יותר מפחד השי"ת והדר גאווה וינוס כמבואר, אבל נהר גינאי הקטן לא היה לו לפחד כל כך, ואפ"ה חלק לו את מימיו, לזה שכתב מעלת רפב"י יותר ממושה.

השי"ת יעזור שגובה של הצדיקים שדברנו מהם יגן בעדינו, וחודש ניסן הבעל"ט יתחדש עלינו לשמחה ולשמוחה לישועה ולנחמה, והרי חודש ניסן הוא בחינת מלכות - וכנאמר "החודש הזה לכם", לכם אותיות מלך כדאיתא בקדמונים - וכל ישראל בני מלכים הם, ולזה זימין השי"ת כל צרכי פרנסתנו מידו הרחבה והמלאה, ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בבית המקדש בקרתא דשופרא, בביאת משיח צדקינו בב"א. (מוצש"ק מברכיין ניסן שנת תשנ"ט)

נתייחד עמו הדבור להורות לו פרשת איסור שתיית יין. וי"ל דאחז"ל (אבות פ"ג מ"ג) סיג לחכמה שתיקה, והנה ע"י שידום אהרן השיג מעלת החכמה שהשתיקה מביאה לידי חכמה, וע"כ היה ראוי לומר לו פרשת שתיית יין דכתיב בי' ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור, ואיתא בירושלמי ברכות (פ"ה ה"ב) אם אין דעת הבדלה מנין, והדעת גורמת להבדלה, והשטא כשאהרן קיבל השגת הדעת ע"י שתיקה שהוא סיג לדעת ממילא זכה גם למדרגת הבדלה, וע"כ נאמר פרשה זו דוקא לאהרן.

והיינו דאיתא במלאכי (ג, ז) כי שפתי כהן ישרוקי דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי ע"י שפתי כהן הנשמר בשתיקה זוכין למדרגת דעת, כי סיג לחכמה שתיקה, ועי"ז תורה יבקשו מפיהו, שזוכה להוראה, וכדכתיב להלן ולהורות את בני ישראל וגו'. ועיין הקדמות לקונטרס ונתן לכהן.

חטאו של חלק הנשמה - מתכפרת ע"י זריקת הדם על המזבח, וחטא חלק הגוף - מתכפר ע"י אכילת הכהנים בקדושה

מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש כי קדש קדשים הוא ואינה נתן לכם לשאת את עון העדה לזכר עליהם לפני ה' (י, י). פירש"י שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. וצ"ב אמאי צריך אכילת כהנים לכפרה הלא זריקת דם על המזבח כבר כיפרה.

ונראה דהנה אחז"ל בסנהדרין (צא) לעתיד לבוא יעמידו לדין את הגוף והנשמה על חטאו, והגוף יטעון שאין בכחו לחטוא בלי הנשמה, והנשמה תטעון שאין בכחה לחטוא בלי הגוף, והקב"ה מרכיבם יחד וכך דן אותם, להראות שהם חטאו יחד עיי"ש בפרק חלק. הנה מבואר שהחטא נעשה בצירוף הגוף והנשמה, וע"כ גם הכפרה צריכה שתהא על שניהם. והנה חטאו של חלק הנשמה מתכפרת ע"י זריקת הדם על המזבח שהוא חלק הגבור, וחטא חלק הגוף מתכפר ע"י אכילת הכהנים בקדושה, והיינו כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים.

יפה נדרשת

"מצות מכוונה" [מאשיין מצות]

בימי החידושי הר"ם התחדש הענין של "מצות מכוונה" [מאשיין מצות] והיו הרבה מגדולי ישראל שהתירו אותם, היו רבים שאסרוהו בכל תוקף, ומהם הגה"ק רבי שלמה קלוגר ז"ע מבראד, הגה"ק הדברי חיים ז"ע מצאנז, וגם החידושי הר"ם יצא מאד נגד אותם המצות, והדפיסו באותם הימים שני קונטרסים בנושא זה, המתירים הוציאו קונטרס בשם "מודעא לבית ישראל" שבו נדפסו המכתבים מהגאונים המתירים את המצות הנעשים במכוונה, ובטל את הוציאו האוסרים קונטרס בשם "ביטול מודעא" לכגל את דברי המתירים. והטעמים שכתבו האוסרים, שאי אפשר לזוהר במכוונה שלא ישאר בתוכה בצק שנעשה חמוץ, וגם אי אפשר לכון לשמה ע"י המכוונה, ואולי אין זה נקרא מעשה ידי אדם, והחידושי הר"ם כותב בין הדברים לשונות חריפים ביותר "שאלו שהמציאו את המאשיין הם שלוחי היצר הרע תלמידי ירבעם בן נבט המתכוונים לנשל מכל מצוה מעט וכונתם לעקור את הכל נראה בעליל מעשיהם". ובדור שאחרי החידושי הר"ם שוב התעוררה מחלוקת גדולה בענין המצות שנעשים ע"י מכוונה, והאבני

נזר ז"ע שהיה תלמיד מובהק להחידושי הר"ם אסר אף הוא את המצות בכל תוקף, וכותב לשונות חריפים נגד המתירים בדור ההוא, וכותב האבנ"ז בין דבריו "מחוייבים לעמוד בפרץ והוא כעין ערקתא דמסאנא".

לעומתו הגרי"ש נאטנאהן ז"ע נפגע מאד מדבריו החריפים של ה"חידושי הר"ם", ובקונטרס שיצא מצד המתירים בשם "ביטול מודעא", כותב הגרי"ש בכאב גדול, שהרי הוא מעולם לא פרץ גדר אפילו במצוה אחת קלה שבקלים, וביותר שהוא חוטר מגזע זרע קודש, ותפילתו שגורה בפיו שיזכה לבוא למעלת אבותיו הק', ולא כהוגן עשו מה שכתבו עליו בחריפות כל כך. לסיים כותב הגרי"ש דבר פלא, דכיון שאמרו חז"ל (נדרים סב) באתרא דלא ידעי שרי למימר צורבא מרבנן אנא, לכן הוא יכול להעיד על עצמו שהוא באותה בחינה כמו שכתב הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי ז"ע בעל "שיטה מקובצת" בתשובותיו (סי' י"ד) עיי"ש. והנה הגרי"ש לא מפרט שם מה כותב רבי בצלאל אשכנזי בתשובותיו, ולכן עיינית בשו"ת רבי בצלאל אשכנזי, ושם מצאתי שכותב על עצמו, בענין פסק הלכה שהוציא על פי חוות דעתו ללא טעם לדבר, וכותב שם שהוא אדם גדול דיו בכדי שיקבלו

חוק נתן

עניני הלכה
משולחני טל רבינו ז"ע

ההדף הזה לך ראש הדפים (פר חודש - בא יב, ג).

בענין לא לכתוב תאריך לועזי כשאנו מוכרחים בדבר

ולענין שלא למנות ללידת משיחם של נוצרים, כתב החת"ס בדרשות (ח"ב דף שט"ו ע"א) "במנין שאנו מניין לבריאת העולם זוכים אנתנו כי העולם מחודש, וארץ ישראל ראוי לנו ואפי"ה גלינו מארצינו, ולא כאותם חדשים מקרוב המונים שכותבים בריש מגילתא מנין לידת משיח הנוצרי, וכותב וחותם עצמו שונו לו חלק באלקי ישראל, או להם כי גמלו לפנשם רעה, בתורת ה' מאסו וחקמתו מה להם".

ויתירה מזו כתב בתשו' מהר"ם שיק ז"ל (י"ד סי' קע"א) שהכותב על מצבות את מספר השנים כמספר שמונים להנוצרי, עובר באיסור דאורייתא דכתיב ושם אלהים אחרים לא תכירו, ואמרו חז"ל סנהדרין (ג) שאסור לומר לחבירו שמור לי בצד עבודה זרה פלוני. וראיתי מי שכתב בתשובה דמהר"ם שיק ז"ל מיירי שככתב על המצבה בהדיא את התיבות "למספר הנוצרי", אבל בהזכרת שנת האומות בעלמא ליכא איסורא. ופשוט דזה אינו, כי נדון השאלה במהר"ם שיק היתה אשר בעיר אחת העמידו המתחדשים מצבה בבית העלמין וכתבו את פרט השנה כמנין העמים עיי"ש, ובודאי שלא פרצו לכתוב בהדיא שהוא "למספר הנוצרי", כי ידוע שלא היה זה מנהגם ואפילו הגויים עצמם אינם אגלים לכתוב בהדיא שהיא "למספר הנוצרי". ומה שכתב מהר"ם שיק "ומה שסיימו במספר השנים למספר הנוצרי", אין הכונה שסיימו וכתבו בהדיא למספר הנוצרי וכמו שרצה לדייק בעל התשובה הנ"ל, ומלת סיימו פירושו שציינו את מספר השנים כמספרם של הנוצרים וכלשון סיימ ליה שדורו ז"פ. ועיין בשו"ת פרי השדה (ח"א סי' ג) שכתב ג"כ שלא לשנות ולכתוב על המצבה מספר השנים רק כפי שאנו מונים לבריאת העולם. וכן הביא מהגאון מהר"ם א"ש ז"ל ומשו"ת שערי צדק (י"ד סי' קצ"ט).

וראיתי בס' כלבו על אבלות (עמוד שפ"א) שהקשה על מהר"ם שיק, דהלא הרמ"א ראש הפוסקים כתב בעצמו בתשובותיו (סי' נ"א) בשנת אלף תקמ"ו למספרים עיי"ש. [ובאמת תשובה זו אינה להרמ"א אלא להגאון מהר"ם קנאלבוגן ז"ל]. וגם הביא מתשו' חות יאיר (סי' קפ"ד) שכתב אלף תכ"ח למספרם, וכן מס' יוסף אומץ שכתב אלף תקפ"ג למנינם, וכן מס' אגרות סופרים במכתב החת"ם סופר (עמוד ק"ה) ובמכתב הגרע"א שם (עמוד צ"ג), וכן מתשו' חת"ס (אהע"ו ח"א סי' מ"ג).

ובאמת אין מכל אלו לסתור דינו של מהר"ם שיק ז"ל, דהמעין בכל המקומות הנ"ל יראה אשר הזכירו את שנות הגויים משום שדנו בנושאים שהיה להם שייכות לעניני הגויים, ובלי הזכרת שנות הגויים היו מתקשים לדעת את הזמן המדויק. וכגון בתשובת הרמ"א שמדובר בדין דברים שהיה לו שייכות עם ערכאותיהם, ובשו"ת חות יאיר שרצה לברר זמן חיודש הדפוס והביא ראייה מספר שבו כתוב הזמן כפי מנין העמים, ובמכתב הגרע"א מדובר במכתב תודה שניתן מהמלך, ובתשו' חת"ס מדובר בגביית עדות לעגונה שהעידו

לפי מנין העמים, ובמכתב החת"ס באגרות סופרים שם כתוב כל המכתב בלשון לעז כי הוצרך לערכאות. [ובאמת המעיין בצילום עצם הכת"י של המכתב שנדפס באגרות סופרים שם יראה, כי לא נכתב המספר המלא של שנות הגויים כי שנת האלף הראשונה נשמטה, ורק בהעתקה שנדפס בספר הנ"ל לא דקדקו בזה וכתבו את המספר המלא. ומזה אנו רואים כי החת"ס דקדק אף במכתב שהוצרכו להגיש לערכאותיהם שלא לכתוב את המנין המלא, ומוכח שאם אין כותבים את המנין המלא קיל טפי. ויתירה מזו ראיתי בס' דרכי משה החדש - תולדות מהר"ם שיק - שנדפס ירושלים תשמ"ב, שנדפס מכתב החת"ס בלשון אשכנז שבו העיד על תלמידו המהר"ם שיק להיותו ראוי להיות רב, והוצרך תעודה זו לערכאותיהם. ולא כתב את שנות העמים כלל אלא למנין בריאת העולם כמנין ישראל].

ובמאירי סנהדרין (ג) כתב דהא דאסור להזכיר שם עבודה זרה מ"מ להורות וללמוד שרי עיי"ש, והובא בכנסת הגדולה י"ד (סי' קמ"ו). והנה האופנים הנ"ל שבמכתבי הגאונים הנ"ל הם כעין הך דלהורות וללמוד, כי אין כונתם לייקר שם עבודה זרה אלא שהזכירוהו מתוך ההכרח. ואף דמבואר בשו"ע (סי' קמ"ז ס"א) דאין לומר שמור לי בצד ע"ז פלונית אף לצורך עיי"ש, יתכן דכתיבת זמן האומות קיל כיון דאינו מזכיר שם ע"ז ממש, ושרי לצורך. אבל לכתוב על מצבה שנת מנין הגויים ודאי דאסור, כי אין בו שום צורך ומייקר שם אלילים.

ותמהני על בעל ספר כלבו הנ"ל שהקל ראש נגד החת"ס והמהר"ם שיק להתיר לכתוב על מצבה שנות הגויים כיון שרגילים בכך, והלא כתב החת"ס שהוא כמי שחותם שאין לו חלק באלקי ישראל. ומש"כ בספר הנ"ל שבאמת אין זה המספר האמתי ללידת אותו האיש שרי", הנה אין שום נפקא מינה אם המספר הזה אמתי, כיון דעכ"פ כך ידוע בפי הבריות שהמנין הוא ללידת משיחם וכמש"כ החת"ס, וממילא מי שמזכיר מנין זה מייקר שם אלילים. והלא כל דבריהם הבל ואינו אמת, מה יתן ומה יוסיף אם גם המספר אינו אמת, מכל מקום אסור כיון דכך היא שגור בפי העולם שהוא מנין לידתו. ומה שנדפס על שער ספרים שונים מנין הגויים, י"ל שעשו כן מפני ההכרח ששרויים בין האומות. ועיין שו"ע י"ד (סי' קמ"ח ס"ב) שהתירו כמה דברים משום איבה עיי"ש. אבל בלא שום הכרח ודאי שאסור להזכיר. ועיין ש"ס עבודה זרה (ח). ישראל שבחול' עובדי ע"ז בטהרה הן, וברש"י שם כלומר בלא כונה ואין שמיים על לב.

וידענא בהגאון הצדיק מוה"ר ישראל ועלץ זצ"ל בעמ"ס שו"ת דברי ישראל, שהוכיח לגדול מפורסם על כי בשער הבית שגר בו היה רשום שנת בניית הבית כמנין האומות, והגדול קיבל תוכחתו באהבה וצויה להסיר מיד כי נזר המספרים. גם נזר הצדיק הנ"ל שלא לקרות את שמות ימות השבע בלשון המורגל זונטאג מאנטג וכו', אלא לומר יום ראשון יום שני, והיא כהרמב"ן (בפסוק החדש הזה לכם) והחת"ס הנ"ל.

(פניני להורות נתן - חודש אדר-עניני החודש)

דבר בעתו

ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם (קריאת פרשת החודש - בא י"ב י"ז)

ישראל מרגישים קדושת הפסח בכל השנה

הכונה שימי הפסח הקדושים יהיו משומרים לכל השנה, וצריך להמשיך את קדושת הפסח לדורותיכם חוקת עולם ולא יסף, וכדמצינו בהמון הרשע שקיטר על ישראל ואמר דמפקי לכולו שתא בשבת היום ופסח היום (מגילה ג), וקשה אטו כל השנה הוא פסח, אך כונתו שישראל מרגישים קדושת הפסח בכל השנה.

וזה שנאמר להלן (בא י"ב ל"ד) וישא העם את בציקו טרם יחמץ משארותם צרוות בשמלותם על שכמם, ופירש"י משארותם שירי מצוה ומרור, על שכמם ואע"פ שבהמות הרבה הוליכו עמהם מחבבים היו את המצות עכ"ל. ויש לפרש, דהנה סדר המדרגות הם דומים צומח חי מדבר, וא"כ מצה ומרור שהם צומח היו ראוי להעלות דרך בהמה שהיא חי, והוא כענין הלל שכרך פסח ומצה ומרור ואוכלן ביחד, כדי שמצה ומרור שהם צומח יתעלו על ידי הפסח

שהוא חי. אולם ישראל הרגל גודל מדרגתם בשעת יציאת מצרים, וכמו שכתב הארז"ל שישראל קבלו מדרגתם שלא כסדרן, לכן יכלו להעלות את הצומח שלא כסדרן, ולא הוצרכו להעלות דרך החי באמצעות בהמה, אלא שישראל עצמן יכלו להעלות את המצה והמרור קיבל תוכחתו באהבה וצויה להסיר מיד כי נזר המספרים. גם נזר הצדיק הנ"ל שלא הוליכו עמהם והיה ראוי להעלות את המצה והמרור על ידי הבהמות, מכל מקום נשאו בעצמם כי חיבתו את המצוות, ועי"ז היו יכולין להעלות מיד את הצומח לבחינת מדבר.

ונראה דזהו יסוד מנהג הקדמונים שמשמרים אפקומן למשמרת לכל השנה, והיא סגולה לשמירה, כי האפקומן הוא בגדר שירי מצוה של מצה, ויש בה קדושה גם לאחר זמנה, דאע"ג דמעשה המצוה ליכא אלא בזמנה, אבל חיוב המצוה קיים לעד. והיינו משארותם צרוות בשמלותם, משארותם הוא שירי חיוב מצוה שנשתייר בלב. והוא כענין ושמרתם את היום הזה שישאר חיוב המצוה לדורותם חוקת עולם.

(פניני להורות נתן - חודש אדר)

המשך "יפה נדרשת"

את דעתו בהלכה גם בלי טעם, ונביא קצת את לשונו שם, "כי עסק הגמרא הקניי מנועורי", וכל ימי הנעורים היו מלאים בתורה, וכומה שיונת עוררתי מעיני, וכמה לילות על עומקה של הלכה לא נתתי שאל ולעפעפי תנומה, וכמה מאכלות הסרחתי היו את המצות אותם". היינו שכל המאכלים שהגישו לפניו על מנת שיאכל אותם ויתחזק בגופו, לא השיגח לאוכלם כיון שהיה טרוד בעומקה של הלכה, "חלבי דמי שמתני על התורה, ועל כן בחוות דעי אף אנה לבד סגי", שדעתו מספיקה להתקבל גם בלי טעמים לדבר. דבר זה התייחס הגר"ש נאטנאה בדבריו, שאינו צריך להביא טעמים להתיר את מצות המכונה, כי הוא אדם גדול דיו שאפשר לסמוך על דעתו בזה.

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים והלכות "למליץ וישר" ול"מכות גדולה בזה ובכא" וכלשון רבינו הגאון ז"ע"א בצוואתו הק' על ידי עמדות "נדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

מתוך צוואת רבינו זצוק"ל
והוא יתנו אצלנו אצל רבי יוסף שאל נאטנאהן ז"ע בלעמבערג, והגר"ש קירבו במאד מאד, ושאל המקורב את הגר"ש, למה חלק כל כך על החידושי הר"ם בתוקף, ואמר הגר"ש שבאותה שעה עדיין לא הכיר יודע את הדר גאוננו, ואם היה יודע את גודלו ותפארתו של החידושי הר"ם, לא היה כותב כך, כי לעמבערג וורשא - מקום מושבו של הר"ם - הם שתי ערים מרוחקות, ושמוע גודל גאונותו של החידושי הר"ם לא הגיעה לאזני הגר"ש נאטנאהן שיתן מושבו היה בעיר רבתי לעמבערג. ואכן בתשו' שואל ומשיב מביא כמה פעמים קושיות בשם הגאון רבי יצחק מאיר מוורשא, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם.

י"ב אדר א' תש"ס
הוא אדם גדול דיו שאפשר לסמוך על דעתו בזה.

"וכל מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לכותב גדולה בזה ובכא"
"וכל מי שיתן ממון להדפסת הכתבים אהיה לו למליץ וישר בעוה"י הכל לפי רצון הבורא"

